

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Стадній А. С.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовознавства

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця, Україна

Зозуля І. Є

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мовознавства

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця, Україна

Одним з основних завдань ЗВО є підвищення рівня освіченості майбутніх фахівців. Ефективність навчального процесу залежить від діяльності всіх учасників: як від роботи викладача, так і від активності студентів, у яких варто формувати пізнавальний інтерес та мотивацію навчальної діяльності, яка й визначає продуктивність навчання.

Мотив – це спонукання особи до діяльності з метою задоволення певних потреб. У теорії діяльності О. Леонт'єв та С. Рубінштейн визначили мотив як потребу суб'єкта. На думку К. Платонова, сукупність мотивів формують мотивацію [6]. Мотивація – це психофізіологічний процес, який визначає поведінку особи та спонукає її до діяльності.

Проблема навчальної мотивації ставала предметом дослідження і педагогів, і психологів (Б. Баєв, Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Леонт'єв, І. Підласий, С. Рубінштейн). Процес виникнення мотивації вивчали В. Асєєв, Л. Божович, Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Скрипченко. Дидактичні особливості навчальної мотивації досліджували Ю. Бабанський, М. Данилов,

Я. Лернер, А. Омеляненко, М. Скаткін, О. Савченко, Г. Щукіна. Діяльнісний аспект аналізували Н. Зубалій, А. Маркова, М. Матюхіна, Т. Матіс.

Мотив є одним з основних рушіїв активності людей. У навчальній діяльності переважають пізнавальні мотиви, які спонукають студентів здобувати нові знання: процесуально-змістовий – внутрішня мотивація, яка полягає в інтересі до процесу та змісту навчальної діяльності, отриманні задоволення від самого процесу; мотив саморозвитку, коли в людини існує потреба і бажання розвивати власні здібності, удосконалюватися.

Соціальні мотиви пов'язані зі статусом особи в суспільстві: мотив самоствердження полягає в прагненні бути визнаним і належним чином оціненим оточенням. Людина намагається продемонструвати найкращі якості з метою визнання, завоювання поваги, певного соціального статусу. Амбітними особистостями керує мотив влади, викликаний потребою впливати на інших людей. Мотив досягнення полягає в намаганні досягти найвищих результатів, успіхів у певній діяльності. Тому особа, у якої є такий мотив, ставить перед собою найскладніші завдання, і успіхів досягають наполегливі, цілеспрямовані студенти. Відповідальними, свідомими студентами з унормованою поведінкою, серйозним ставленням до навчання керує просоціальний мотив, який ґрунтується на почутті обов'язку.

Розрізняють також мотиви навчальної діяльності внутрішні й зовнішні, усвідомлені й неусвідомлені, реальні й ілюзорні.

Роль мотивації вивчення іноземної мови досліджували Р. Гарднер, В. Ламберт, П. Гуревич, Є. Пасов. Основоположники теорії мотивації другої мови Р. Гарднер і В. Ламберт визначають об'єднувальну (інтегративну) й інструментальну мотивацію, зазначаючи, що об'єднувальна орієнтація є стійкішою, оскільки студент вивчає іноземну мову задля об'єднання з певною національною спільнотою, вивчення та розуміння історії, особливостей культури, традицій народу. Метою студентів, у яких домінує об'єднувальна мотивація, є не тільки формування іншомовної компетенції, а й психологічна інтеграція з цільовою культурою. Вони досягають вищого рівня під час

вивчення іноземної мови, їхня мотивація стійка протягом тривалого періоду. Інструментально вмотивований студент сподівається отримати користь від вивчення іноземної мови в майбутньому [8].

Більшість іноземних студентів вишів здобувають освіту в нашій країні українською мовою. Саме тому вони вивчають українську мову як іноземну протягом усього періоду навчання в університеті, хоча найбільше годин відведено на початковий етап – підготовче відділення. Переважно в студентів домінує інструментальна мотивація, оскільки українська мова є засобом здобуття вищої освіти. Високі результати в опануванні іноземних мов мають особи, у яких сформована внутрішня мотивація як перспективна, так і процесуальна. Спочатку іноземних студентів спонукає вивчати українську мову перспективна мотивація. Та, досягши певного рівня іншомовної компетенції, мотивація й, відповідно, інтерес до вивчення мови знижуються.

Сукупність мотивів діяльності, потреб, прагнень, цілей формують мотиваційну сферу особистості, яка постійно змінюється під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Тому завдання сучасного викладача розвивати стійкі пізнавальні інтереси протягом усього періоду навчання та формувати процесуальну мотивацію, зацікавлювати процесом вивчення мови.

Під час вивчення іноземних мов дієвішою є внутрішня мотивація, яку підтримує дофамін – біологічно активна хімічна речовина в мозку, концентрація якого підвищується тоді, коли людина відчуває задоволення від позитивних результатів роботи, від досягнення мети. Саме тому викладачу варто акцентувати увагу на позитивних результатах, успіхах студента, на його досягненнях та водночас демонструвати перспективи й можливості подальшого вивчення мови – читання книг, перегляд фільмів, прослуховування пісень мовою оригіналу, практичне використання здобутих знань у навчанні, у соціально-побутовій сфері. З'явиться більше можливостей для комунікації, знайомств, вивчення культури, традицій, розуміння особливостей менталітету певного народу. Ознакою високого рівня мотивації

є отримання естетичного задоволення від розуміння багатства, внутрішніх зв'язків, милозвучності та експресивності мови.

Важливим є постійний контроль та оцінювання знань студентів. Діяльність молодих людей спрямована на досягнення результатів. Підвищують мотивацію похвала, заохочення, створення конкуренції. Потрібно об'єктивно вказувати на помилки та недоліки, заохочуючи студентів до адекватного самоаналізу виконаної роботи, визначення власного рівня знань та саморозвитку.

Сучасний викладач – це партнер, наставник, який організовує освітній процес, спрямовує навчальну діяльність кожного студента, готовий допомогти та завжди поруч. Водночас педагог розуміє, що студент – повноправний учасник навчання, і щоб продемонструвати важливість думки студента, спонукати до активної діяльності, треба давати право вибору, наприклад, завдань, форм навчання, контролю знань тощо, дослухатися до ініціатив та пропозицій вихованців.

Визначальним є й формат навчання з урахуванням темпераменту, потреб, інтересів студентів та використання інноваційних методів вивчення іноземних мов, які сприяють активному залученню всіх студентів до різноманітної діяльності.

Отже, мотивація – це важлива складова навчального процесу, яка спонукає студентів до діяльності. Незважаючи на потреби, стимули, мотиви, рівень мотивації в кожного студента змінюється залежно від обставин, внутрішнього стану, цілей, очікувань, роботи, яку виконує. Будь-яка діяльність активна, свідома, ефективна, якщо є внутрішня стійка мотивація.

Література:

1. Гладиш Т. Формування мотивів і мотивації навчально-пізнавальної діяльності як психолого-педагогічна проблема. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2012. № 6 (Ч. 1). С. 150 – 155.

2. Грабовська Т., Киричук О. Формування позитивної мотивації діяльності особистості. Рідна школа. 2002. № 4(867). С. 12–14.
3. Иванова С. Мотивация: источник сил для действий. URL: <https://psych.info/article/motivatsiya/motivatsiya-istochnik-sil-dlya-dejstvij.html>
4. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы и эмоции. М. : Педагогика, 1971. 279 с.
5. Міхненко Г. Е. Мотивація як рушійна сила процесу оволодіння іноземною мовою студентами немовних вузів. URL: [https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/01_pub\(11\).pdf&ved=2ahUKEwiCr6HMjs_mAhUntYsKHWmBAxkQFjAAegQIBRAB&usg=AOvVaw19mgHGWvSRA6785Wqt10dk](https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/01_pub(11).pdf&ved=2ahUKEwiCr6HMjs_mAhUntYsKHWmBAxkQFjAAegQIBRAB&usg=AOvVaw19mgHGWvSRA6785Wqt10dk)
6. Платонов К. К. Структура и развитие личности / Константин Константинович Платонов. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
7. Dornyei Z. Motivational strategies in the language classroom. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 245p.
8. Gardner R., & Lambert W. Attitudes and motivation: Second language learning. - Newbury House, 1972.